

ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΡΤΙΝΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Πρόκειται για έναν Σύλλογο, άγνωστο σχεδόν. Το ελάχιστο όμως χρονικό διάστημα που δραστηριοποιήθηκε, παρουσίασε ένα αξιόλογο έργο.

1. Σκοπός της Εταιρίας

Όπως προκύπτει από την έρευνα, η Εταιρία Αρτινών Γραμμάτων ιδρύθηκε το 1958 με σκοπό την προώθηση της πνευματικής ζωής της Άρτας.

Στο τεύχος Νοεμβρίου – Δεκεμβρίου 1958 της Ηπειρωτικής Εστίας και στη στήλη «ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ – ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΙΣ» διαβάζουμε το σχετικό σχόλιο :

«Στην Άρτα, ιδρύθηκεν εφέτος ένα πνευματικό αξιόλογο Σωματείο, η «Εταιρία Αρτινών Γραμμάτων», που έχει ως κύριο σκοπόν την προώθησι και την διεύρυνσι της πνευματικής κινήσεως στην Άρτα. Επίσης, στο πρόγραμμα δράσεως της «Εταιρίας Αρτινών Γραμμάτων», περιλαμβάνεται και η μελέτη της πνευματικής φυσιογνωμίας του τόπου και η αξιοποίησι των υφισταμένων προϋποθέσεων για μια εκ παραλλήλου με τον Μουσικοφιλολογικό Σύλλογο «ΣΚΟΥΦΑΣ» προβολή της πνευματικής ζωής της πόλεως καθώς και η ανάπτυξι των εκπολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων στην Άρτα. Μέχρι τώρα, το νέο αυτό Σωματείο, παρουσιάζει κιόλα μια σημαντική δραστηριότητα, καθ' όλα ευοίωνη για ένα λαμπρό μέλλον. Ήδη πραγματοποίησε δυο ενδιαφέρουσες εκδρομές (μια στην Επίδαυρο επί ευκαιρία του φεστιβάλ και μια στην Δ)νή Έκθεσι Θεσσαλονίκης και Άγιον Όρος), τρεις διαλέξεις με ομιλητάς τους κ.κ. Γιάννη Κορδάτο, Στ. Παππά και Ι. Μ. Παναγιωτόπουλο κι έχει προγραμματισμένες άλλες δύο, μέσα στους δυο πρώτους μήνες του 1959, με ομιλητάς τον κ. Σωτ. Δάκαρη και Αν. Ορλάνδο.

Στο ενεργητικό της «Εταιρίας Αρτινών Γραμμάτων», πρέπει να προστεθή ακόμη και η πρωτοβουλία της συγκλήσεως όλων των παραγόντων της πόλεως σε κοινή σύσκεψι, κατά την οποία εξετάσθηκαν τα πιο ζωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει από πνευματικής απόψεως η Άρτα. Για την αξιόλογη αυτή κίνησι, αξίζουν θερμά συγχαρητήρια τόσον το Διοικ. Συμβούλιον της «Ε. Α. Γραμ.» όσον και ο λαός της πόλεως που πλαισιώνει ανεπιφύλακτα με τέτοια θετική συμπαράστασι την προσπάθειαν αυτή. Η πόλι της Άρτας, η οποία έχει μια παράδοσι και μια ξεχωριστή αίγλην ιστορίας αποτελεί ένα από τα πιο πρόσφορα κεφάλαια του Έθνους μας για την πνευματική αναγέννησι της Ηπείρου. Κι' ο «ΣΚΟΥΦΑΣ» κι' η «Εταιρία Αρτινών Γραμμάτων» έχουν ευρύτατα περιθώρια δράσεως, η οποία όταν αναπτυχθή εν πλήρει συμπνοία και συντονισμώ, θ' αποδώση πολύ γρήγορα μεγάλα και πολυσήμαντα αποτελέσματα. Δ. Κ».

Το λογότυπο της Εταιρίας Αρτινών Γραμμάτων ήταν σε μπλε χρώμα και είχε στρογγυλή παράσταση με το Γεφύρι της Άρτας. Το ίδιο σχέδιο είχε και η σφραγίδα της Εταιρίας. Πρώτος Πρόεδρος ήταν ο δικηγόρος Γεώργιος Βασταρούχας.

2. Οι πρώτες ομιλίες που διοργανώθηκαν από την Εταιρία Αρτινών Γραμμάτων

Η Εταιρία ξεκίνησε την δραστηριότητά της διοργανώνοντας τις πρώτες ομιλίες με αξιόλογους ομιλητές.

Η πρώτη διάλεξη έλαβε χώρα με ομιλητή τον Ιωάννη Κορδάτο, με θέμα «Αναδρομή εις την Ιστορίαν της Αμβρακίας και Άρτης».

Η δεύτερη διάλεξη έγινε από τον Γυμνασιάρχη Στέφανο Παππά με θέμα: «Ο ιδιωτικός και δημόσιος βίος του Ιωάννου Κωλέττη».

Η τρίτη διάλεξη με ομιλητή τον Ι. Μ. Παναγιωτόπουλο είχε θέμα «Η ποίηση τον ανοιχτού χώρου».

Στο τεύχος του Περιοδικού του Μ/Φ Συλλόγου «ΣΚΟΥΦΑΣ» του Δεκεμβρίου του 1958, όπου η Εταιρία αναφέρεται με τον πιο απλό τίτλο «Αρτινά Γράμματα», διαβάζουμε σχετικά:

«Ο νεοϊδρυθείς Σύλλογος «Αρτινά Γράμματα» έκαμε την εμφάνισίν του εις την πόλιν μιας με δυο διαλέξεις.

Την πρώτην διάλεξιν έδωσεν ο Ιστορικοφιλόσοφος Μαρξιστής κ. Γιάννης Κορδάτος με θέμα «Αναδρομή εις την Ιστορίαν της Αμβρακίας και Άρτης». Την διάλεξιν του κ. Κορδάτου παρηκολούθησε, λόγω του εξαιρετικού ενδιαφέροντος όπερ παρουσίαζε το θέμα του, όλος ο πνευματικός κόσμος της πόλεώς μας.

Την δευτέραν διάλεξιν έδωσεν ο Γυμνασιάρχης του Α' Γυμνασίου Αρρένων κ. Στέφανος Παππάς, με θέμα: «Ο ιδιωτικός και δημόσιος βίος του Ιωάννου Κωλέττη». Η ανάλυσις του θέματος υπό του κ. Παππά υπήρξε λίαν ενδιαφέρουσα, διότι δι' αυτής ήλθον εις φως άγνωστοι σελίδες της ιστορίας μας. Το περιοδικόν μας εύχεται εις τον νεοϊδρυθέντα Σύλλογον, ίνα παράλληλα προς τον «Σκουφάν», συντελέσει και αυτός εις την πνευματικήν ανάπτυξιν του κοινού της πόλεώς μας».

3. Άρθρο του Ι.Μ.Παναγιωτόπουλου για την πόλη της Άρτας, μετά την επίσκεψή του

Η τρίτη ομιλία που διοργάνωσε η Εταιρία ήταν στις 4 Ιανουαρίου του 1959 και είχε ως ομιλητή τον Ι.Μ. Παναγιωτόπουλο. Στο τεύχος του Περιοδικού του Μ/Φ Συλλόγου «ΣΚΟΥΦΑΣ» τον Μάιο του 1959, διαβάζουμε σχετικά :

«4 - 1 - 1959: Προσκληθείς παρά τον Συλλόγου «Αρτινά Γράμματα» ωμίλησεν εις το Κινηματοθέατρο «Ορφεύς» ο λογοτέχνης κ. Ι. Παναγιωτόπουλος με θέμα «Η ποίηση τον ανοιχτού χώρου». Ο ομιλητής, εγκρατής ως είναι περί την ποίησιν και την λογοτεχνίαν, ανέπτυξε με γλαφυρότητα το θέμα του. Τούτον επρολόγησε δι' ολίγων ο καθηγητής και λογοτέχνης κ. Γιάννης Δάλας.»

Η πρόσκληση του Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου εκ μέρους της Εταιρίας Αρτινών Γραμμάτων για να μιλήσει στην πόλη της Άρτας είχε ως αποτέλεσμα ένα πολύ ενδιαφέρον λογοτεχνικό άρθρο του συγγραφέα από το ταξίδι του, που μας δίνει μια πολύ γλαφυρή και ποιητική περιγραφή της πόλης:

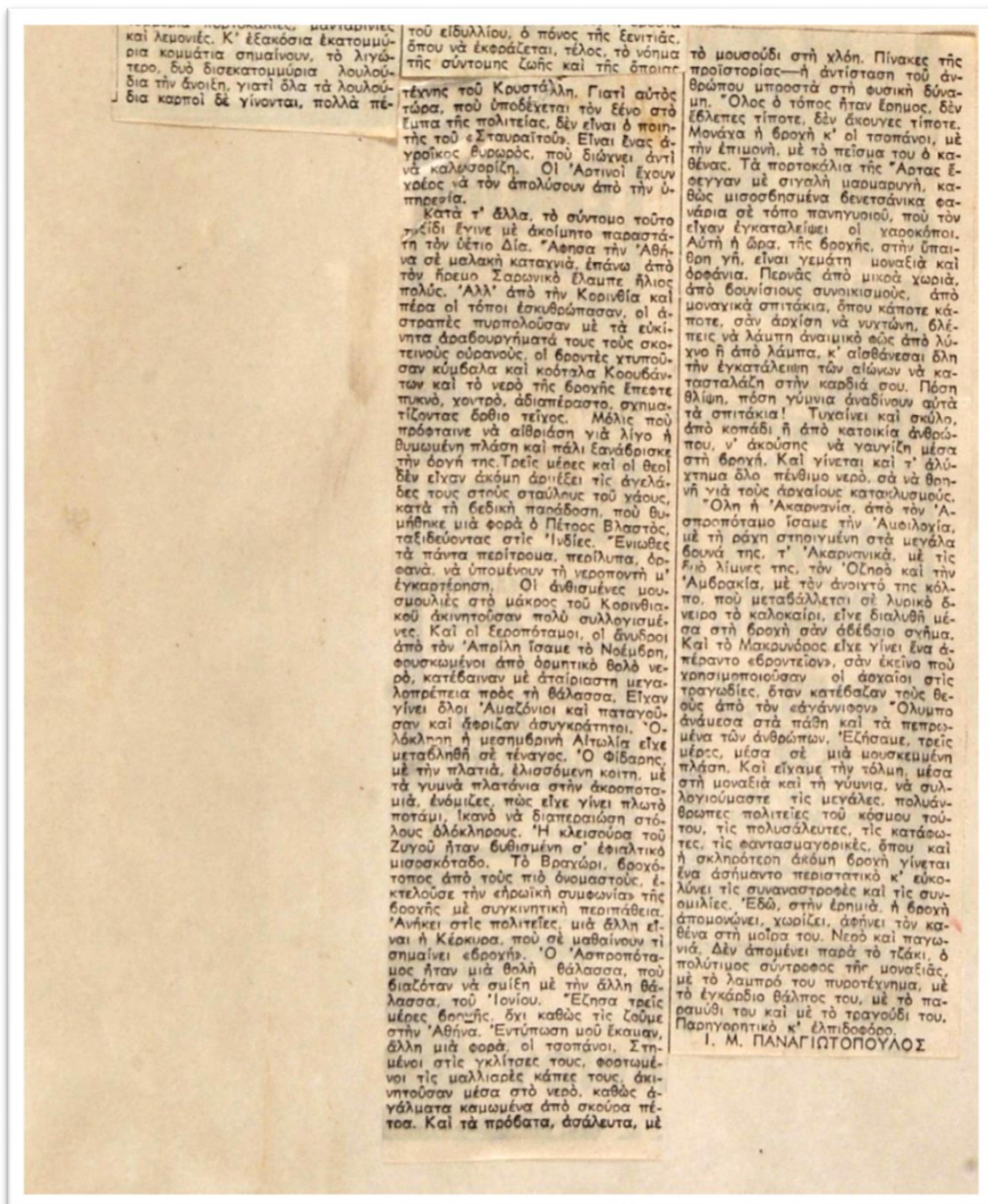
«...Κατά τα άλλα, η Άρτα έχει πλούσια ενδοχώρα, απέραντα περιβόλια, κάμπους, χωράφια, κάπου πεντακόσσιες χιλιάδες στρέμματα. Παράγει εσπεριδοειδή, μπαμπάκι, ρύζι, σιτάρι, λαχανικά. Τα εσπεριδοειδή είναι το κύριο στοιχείο της ευπορίας της. Φέτος λογαριάζουν, πως θα παράγουν εξακόσσια εκατομμύρια κομμάτια πορτοκάλια, μανταρίνια και λεμόνια. Αυτό σημαίνει πως υπάρχουν ολόγυρα στην Άρτα τουλάχιστον πέντε εκατομμύρια πορτοκαλιές, μανταρινιές και λεμονιές. Κ' εξακόσσια εκατομμύρια κομμάτια σημαίνουν, το λιγώτερο, δυο δισεκατομμύρια λουλούδια την άνοιξη, γιατί όλα τα λουλούδια καρποί δεν γίνονται, πολλά πέφτουν. Κι ο καθένας μπορεί να φανταστεί τι μεθυστικός παράδεισος, τι παρθενικός κήπος των Εσπερίδων είναι αυτός ο τόπος την ώρα που οι πορτοκαλανθοί και οι λεμονανθοί ανοίγονται, καθώς ιδανικά ερωτευμένα ματάκια μέσα στον ήπιο ήλιο του Απριλίου και το λυρικό σεληνόφως.....»

Με τον ίδιο γλαφυρό και χαρακτηριστικό του ύφος ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος περιγράφει την επίσκεψή του στην εκκλησία της Παρηγορήτισσας «.....αυτή τη μεγάλη εκκλησιά που ανήκει στον αιώνα των διάσημων γοθικών μητροπόλεων, την κατάγραφη, την ιδιόρρυθμη, την γεμάτη μεγαλείο και ομορφιά», όπως και στο Γεφύρι «...το πολύτοξο, το γεμάτο μεγαλείο και χάρη επάνω στα νερά του Αράχθου, πλασμένο απ' τα παραμύθια και τα τραγούδια, αυτή η επιβίωση του οικοδόμου Ελληνισμού του παλιού καιρού...».

Το άρθρο δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, στην στήλη Ο ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ, με τίτλο «ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ, Συντροφιά με τον υέτιο Δία» στις 11 Ιανουαρίου 1959, όπου και γίνεται και σχετική αναφορά για την πνευματική ζωή της πόλης εκ μέρους των δυο Συλλόγων, του Σκουφά και της Εταιρίας Αρτινών Γραμμάτων :

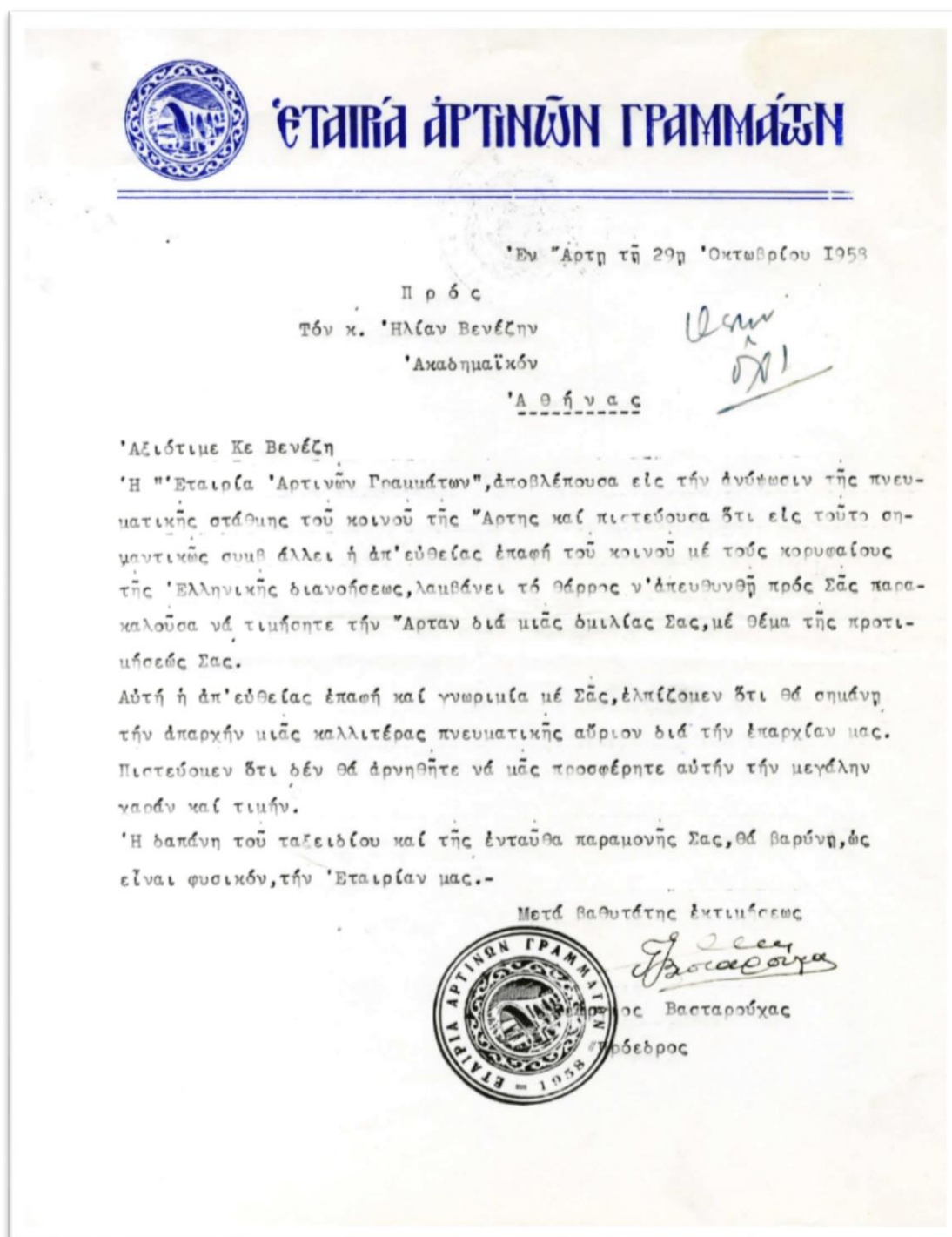

4. Επιστολή – Πρόσκληση στον Η. Βενέζη

Ο λογοτέχνης Ηλίας Βενέζης ήταν επίσης ανάμεσα στους προσκεκλημένους ομιλητές. Στη φωτογραφία που ακολουθεί, η Επιστολή – Πρόσκληση της Εταιρίας Αρτινών Γραμμάτων προς τον Ηλία Βενέζη με ημερομηνία 29 Οκτωβρίου 1958, από το Αρχείο της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα (Τμήμα Αρχείων, Αρχείο Η. Βενέζη, Ενότητα V, Φακ. 7, υποφ. 1.). Την επιστολή

προς τον Ηλία Βενέζη υπογράφει ο δικηγόρος Γεώργιος Βασταρούχας, ως Πρόεδρος. Είναι εμφανής επίσης και η σφραγίδα της Εταιρίας.

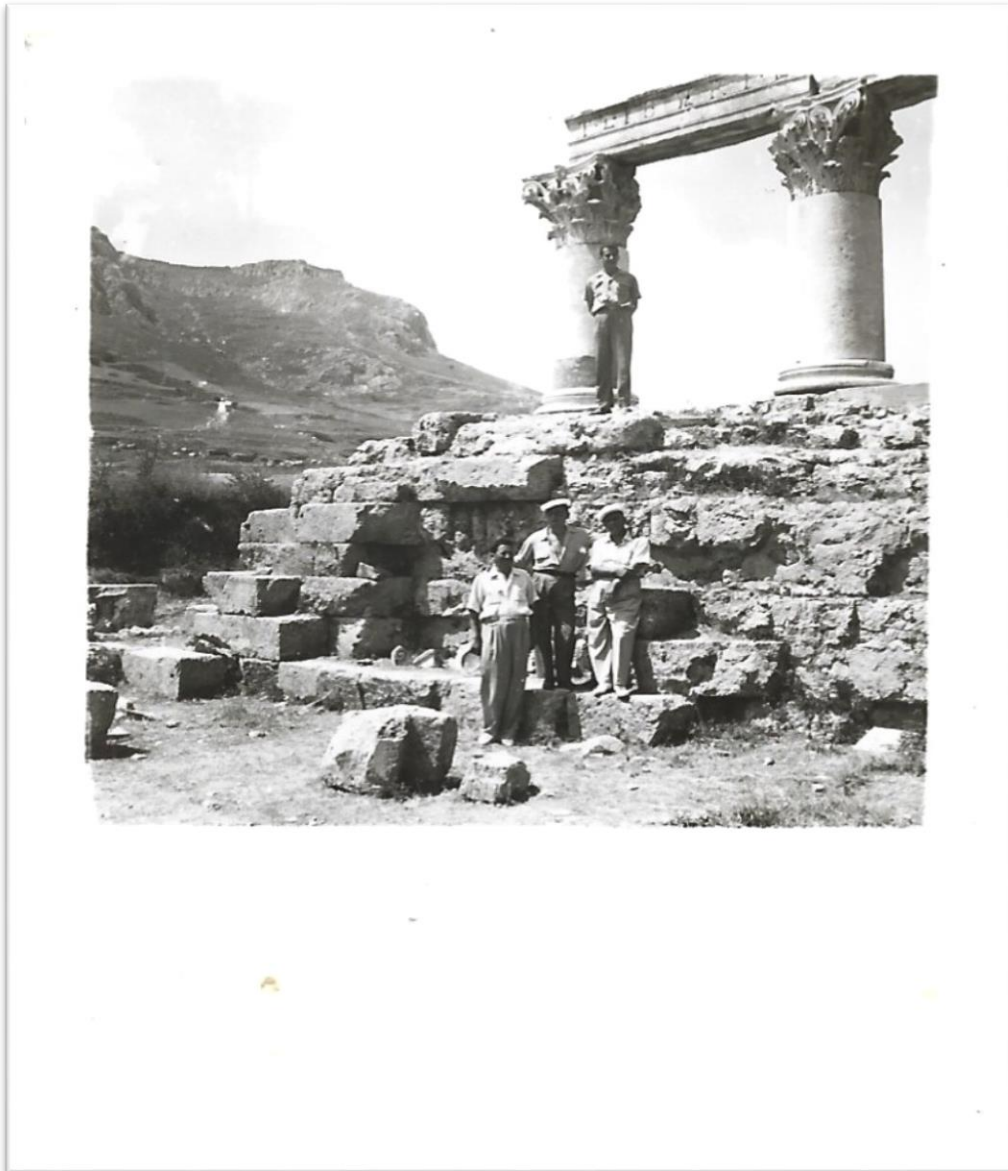
5. Διοργάνωση πολιτιστικῶν εκδρομῶν

Στη διάρκεια της λειτουργίας της, εκτός από την πρόσκληση διακεκριμένων ομιλητῶν ἡ Εταιρία εἶχε καὶ ἄλλες δραστηριότητες ὅπως ἡ διοργάνωση εκδρομῶν

σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Σε μια ανακοίνωση του Περιοδικού ΣΚΟΥΦΑΣ διαβάζουμε ότι στις 20 Ιουνίου 1959, «.....υπό των Αρτινών Γραμμάτων οργανώθη εκδρομή εις Κέρκυραν, τριήμερου διάρκειας».

Στην φωτογραφία ο Γεώργιος Βασταρούχας με τον Φωκίωνα Μαστραπά το 1958 στην Αρχαία Κόρινθο, κατά τη διάρκεια της εκδρομής της Εταιρίας Αρτινών Γραμμάτων στην Επίδαυρο. (Η φωτογραφία είναι από το αρχείο της Λέλας Ματσόκη – Κοντοδήμα).

6. Η ισχύς εν τη ενώσει

Όπως προκύπτει από την έρευνα, στα μέσα του 1959, γίνονται κάποιες προσπάθειες για την ενοποίηση των δύο συλλόγων. Στο Περιοδικό του Συλλόγου ΣΚΟΥΦΑ τον Αύγουστο του 1959 διαβάζουμε σχετικά :

«*ΕΝ ΤΗ ΕΝΩΣΕΙ Η ΙΣΧΥΣ*

Ο Σύλλογος «ΣΚΟΥΦΑΣ» που έχει στο ενεργητικό του πλούσια ιστορία και δράση, που δεν ανήκει σε πρόσωπα και δεν υπηρετεί ατομικά συμφέροντα, φέρει στην επικαιρότητα και πάλι το θέμα της ενοποιήσεώς του, με τον νεοσύστατο σύλλογο «Αρτινά Γράμματα». Με τη διακαή επιθυμία του «Σκουφά» είναι σύμφωνος και η κοινή γνώμη της πόλεως που πολύ ορθά αντιλήφθηκε, ότι η ύπαρξη δύο σωματείων με τους αυτούς πνευματικούς και καλλιτεχνικούς σκοπούς δεν υπηρετεί, αλλά αντιθέτως ζημιώνει τα συμφέροντα της Άρτας, που μέσα στον περιορισμένο χώρο της ασφυκτιά η διαβίωσις των δύο Συλλόγων.

Τα εμπόδια για την ενοποίηση, δεν είναι δύσκολα, αρκεί να επικρατήσει εις τους ιθύνοντας των δύο συλλόγων πνεύμα κατανόησεως και ανωτερότητος και η κοινή γνώμη θα εκτιμήσει δεόντως!».

Εικάζουμε ότι η Εταιρία Αρτινών Σπουδών ενοποιήθηκε με τον Μ/Φ Σύλλογο ΣΚΟΥΦΑΣ, καθώς δεν υπάρχουν περαιτέρω πληροφορίες για την δράση της.

Πηγές

1. Ηπειρωτική Εστία, Έτος Ζ', τεύχος 79 – 80, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 1958
2. Περιοδικό Μ/Φ Συλλόγου ΣΚΟΥΦΑΣ, Τόμος Β', Τεύχος 13^{ον}, Άρτα, Δεκέμβριος 1958
3. Περιοδικό Μ/Φ Συλλόγου ΣΚΟΥΦΑΣ, Τόμος Β', Τεύχος 14ον, Άρτα, Μάιος 1959
4. Περιοδικό Μ/Φ Συλλόγου ΣΚΟΥΦΑΣ, Τόμος Β', Τεύχος 15ον, Άρτα, Αύγουστος 1959
5. Ψηφιοποιημένα άρθρα περιοδικού και ημερήσιου τύπου. Η Βιβλιοθήκη και το αρχείο της Εθνικής Πινακοθήκης.
<https://www.nationalgallery.gr>
6. Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα, Τμήμα Αρχείων, Αρχείο Η. Βενέζη, Ενότητα V, Φακ. 7, υποφ. 1. <https://ascsa.edu.gr/>
7. Προσωπικό Αρχείο Λέλας Ματσόκη – Κοντοδήμα

Αναστασία Καρρά,

Σεπτέμβριος 2023

